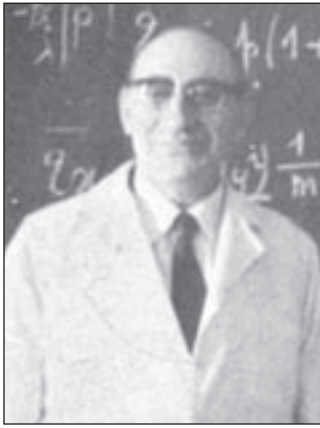

Şalom, 9 Mart 2011

İnsan Yomtov Garti

Estreya Seval Vali

Öğrencilerinin hep Mösyö diye çağırdığı rahmetli Yomtov Garti'ye en son beş yıl önce, eşimin mezuniyetinin 40'ıncı yılı dolayısıyla plaket aldığı Musevi Lisesi'nde rastladım. Her zaman yaptığım gibi elini öptüm, halini hatırlarını sordum ve "maşallah" iyi görüldüğünü söyledim. "Doksan üç yaşındayım" dedi başını düşün-

celi bir tavırla ağır ağır sallayarak. Gözlerinde hafif bir hüznü vardı. Belki bir takım şeyleri eksik bırakarak gitme endişesiydi onu saran. Oysa daha yarım saat önce okulun sahnesinde, elindeki küçük kâğıttan okuduğu anekdotlarla herkesi güldürüyordu.

Yaşayacak bir beş yılı daha olduğunu bilebilseydi... Yaşını endişe değil de gururla söyler miydi acaba?

Mösyö Garti'yi ilk tanıdığımda on altı yaşında, Notre Dame de Sion'un 10 Fen sınıfındaydım. Evet, tuhaf gelebilir ama ben fen okudum. Geometri, fizik, kimya dersleri not ortalamamın on üzerinden dokuz olduğu vakidir; Mösyö Garti'den yirmi üzerinden bir buçuk aldığım da. Vektörlere, parabol ve hiperbollere kafamın basmaması elbette ki onun suçu değildi. Bilim adamı olarak seviyesi öyle yüksekti ki, bizim küçücük beyinlerimizin düzeyine inmesi her zaman mümkün olamıyordu.

On birinci sınıftaki karatahtamız üst üste iki bölümden oluşuyor, ilk bölüm dolduktan sonra bir ip ve makara yardımıyla yukarı çekiliyor, o sırada aşağı inmiş olan ikinci bölüme yazmak suretiyle derse devam ediliyordu. Bir keresinde Mösyö Garti karatahtanın en üstüne bir formül yazmış, sonra çözümünü artarda iki ders sürecektir bir probleme girişmişti. Açıkçası dikkatini derse veren de vermeyen de kaybolmuştu. Ta ki Mösyö Garti ikinci tahtayı en son satırına kadar yazıyla doldurduktan sonra "Et ma-

intenant?" (Şimdi ne yapıyoruz?) diye soruncaya kadar. Bizler bön bön bakarken, o, yukarıda kalan tahtadaki formülü işaret etmiş ve kendine özgü şivesi ile "Nu şom şove" (Kurtulduk) demişti. İçimden "sen kurtuldun hocam ama ben hâlâ kayıybım" diye geçirdiğimi hatırlıyorum.

Sınıftaki tek kişilik beyaz gri dalgalı, lake kapaklı masalar, Charles de Gaulle'un okula armağanıydı. Kurşun kalemle üzerlerine rahatlıkla yazı yazılabiliyor, aynı kolaylıkla da silinebiliyordu. Hayır, kopya çekmekten filan söz etmeyeceğim. Benim derdim o zamanlar resim ve özlü sözlerdi. Masamın sol üst köşesine Mösyö Garti'nin oldukça başarılı bir karikatürünü çizmiştim; tipi buna çok müsaitti, ne yalan söyleyeyim. Görmüştü tabii. Bakmış ve gülümsemişti. Görüntüsü ya da öğretmenliğiyle ilgili bir kompleksi yoktu. Hep güler yüzlü ve anlayışlıydı. Alçakgönüllüydü. Dersini dinlemeyenlerle uğraşmazdı. Baskın yaparmış gibi işaret parmağını muzaffer bir eda ile uzatıp "En son ne dedim, tekrarla bakalım" triplerine girecek biri değildi. İsterseniz ondan izin alıp (almananız da olurdu ya), onun dersinde başka bir dersin sınavına hazırlanabilirdiniz. O, kendi dersini ibadet eder gibi verirdi.

Babamın babası Asseo dedem Matan Baseter'de çalışır, Mösyö Garti'yi cemaatteki görevinden ötürü tanırdı. Öğretmenimi "Garti" diye çağırır, zaman zaman ders durumumu sorardı... Öylesine. Hani benim torunum senin öğrencin kabilinden. Ama bir gün gerçekten durumumu öğrenmeye

ihtiyaç duyduk. Lise bitirme sınavının matematik bölümünde bir hata yaptığımı, sınav çıkışı fark ettiğim andan itibaren uykularım kaçtı. Yemekten içmekten kesiliyordum ki, dedem “Dur Garti’ye bir telefon açayım” dedi. Sonuçların açıklanmasına daha en az on gün vardı. Bir zamanlar “sağ olsun” dediğim, şimdi ise “nur içinde yatsın” dediğim hocam, dedeme hiç nazlanmadan başarılı not aldığımı söyledi. Bu anlattıklarım bugün boş gelebilir ama on yedi yaşında, hayatını kurmaya çabalayan bir genç kız ya da delikanlı için çok önemliydi.

Sinagoga gitme alışkanlığı olanlar bilecektir, Mösyö Garti’yi daha birkaç ay öncesine kadar her Şabat günü Şişli Kalı’nda görmek mümkündü. Garti sözcüğünün İbranice “yaşamaktaydım” anlamına bilenimiz çok değerlidir sanırım. “Kulun Ya-

akov şöyle diyor: Lavan ile yaşamaktaydım (im Lavan garti) ve dönüşümü şimdiye kadar geciktirdim (Bereşit 32:5). Garti sözcüğünün sayısal değeri 613’tür. Midraş’a göre Yaakov şunu ima etmektedir. Lavan ile yaşamaktaydım ancak buna rağmen 613 mitsva’yı yerine getirmekten uzak kalmadım ve onun kötü alışkanlıklarından etkilenmedim (Raşi’nin yorumu). Hayatta hiçbir şey tesadüfe bağlı olmadığına göre, Yomtov (Bayram) Garti’nin, bu dünyanın karmaşasının tam ortasında yaşadığını ancak kötülüklerinden etkilenmediğini söyleyebilir miyim?

Gazetemizde geçtiğimiz yaz yayımlanan ve Dora Niyego’nun yaptığı söyleşide Yomtov Garti’nin bir sözü canımı çok acıtmış, içimde buruk bir duygu bırakmıştı. Geçim zorluğu çektiğini söylüyordu o büyük insan. Yaratan’ına kavuştuğunda gazetelere Hocaların Hocası diye ilan vermek yetmiyor... Onu yaşarken zorda bırakmamak, bu sözleri söylemeye mecbur etmemek lazımdı.

Sevenlerinin başı sağ, mekânın cennet olsun İnsan Yomtov Garti.

Not: Yomtov Garti’nin yaşı konusunda bir çelişki varmış gibi görünebilir çünkü 96 yaşında vefat ettiği biliniyor ancak yazımın başında da belirttiğim gibi, beş yıl önceki görüşmemizde 93 yaşında olduğunu söylemişti. Anılarımı değiştirmem mümkün değil ki...

Yomtov Garti, soldan 6’ncı, 1953 yılında Saint Joseph Lisesi’nde.